

शिष्टाचार प्रमाणमिति व्यवस्थापयन् परमात्मप्रणामरूप मङ्गलं शिष्यशि-
ष्यार्थं शास्त्रादौ निवृत्तनाह प्रणम्येतादिना ॥ Accuratam Vámanae
expositionem in hoc libro frustra quaeras, tanto enim
auctorem recentiorum systematum fuco Maheṣvara ob-
ruit, ut illo saepe sit obscurior.

Cap. I. fol. 13^b; II. fol. 22^a; III. fol. 30^a; IV. fol. 48^a. Capitis quinti commentarius desideratur.

In folio 8^b. haec subscriptio legitur: इति श्रीसुबुद्धिनि-
श्रमहेश्वरकृतौ साहित्यसङ्ग्रहे स्ते.

Codex post annum 1810 a Pítámbaraśarman satis
accurate exaratus est. (WILSON 345.)

489.

Lit. Devan. Charta Ind. Foll. 151. Long. 14.
Lat. 5½. Linn. 11.

Sarasvatīkaṇṭhābharaṇam, liber *Bhojadevae* regi tri-
butus. Incipit:

ध्वनिर्वर्णाः षट् वाक्यमित्यास्पदचतुष्टयम्
यस्याः सूक्ष्मादिभेदेन वाग्देवीं तामुपास्महे १
निर्दोषं गुणवत्काव्यमलंकारैरलंकृतम्
रसान्वितं कविः कुर्वन् कीर्तिं प्रीतिं च विंदति २
दोषाः पदानां वाक्यानां वाक्यार्थानां च षोडश
हेयाः काव्ये कवीर्देवे तानेवादौ प्रचक्षते ३

Liber in capita quinque divisus est.

I. *Doshaguṇavivechanam*. Foll. 1-19. 1. dośhás (16)
fol. 1^a-7^a. 2. śabdaguṇás (24) fol. 7^a-9^b. 3. vākýārtha-
guṇás (24) fol. 9^b-11^b. 4. padadośhāṇám adoshatvam
fol. 11^b-14^a. 5. vākýadośhāṇám adoshatvam fol. 14^a-
16^b. 6. vākýārthadośhāṇám adoshatvam fol. 16^b-19^b.

II. *Śabdāḷankāra*. Foll. 20-53. Incipit: शब्दार्थोभ-
यसंज्ञाभिरलंकारान्कवीश्वराः वाङ्मनान्भ्यंतरान्वाङ्मनान्भ्यंतरांश्चानुशासति १
ये व्युत्पत्त्यादिना शब्दमलं कर्तुमिह क्षमाः शब्दालंकारसंज्ञास्ते ज्ञेया जा-
त्यादयो बुधैः २. 1. jāti inc. in fol. 20^a. 2. gati fol. 21^b.
3. rīti sive mārḡa fol. 22^a (वेदर्भी साय पांचाली गौडीयावंतिका
तथा । लाटीया मागधी चेति षोढा रीतिर्निगद्यते ॥ antiquiores
vero tres tantum species enumerant). 4. vṛitti fol. 23^a
(कैशिकारभटी चैव सात्वती भारती तथा । मध्यमारभटी चैव तथा
मध्यमकैशिकी)¹. 5. chháyá fol. 23^b. 6. mudrá fol. 23^b.
7. ukti fol. 24^a. 8. yukti fol. 24^b. 9. bhaṇiti fol. 25^b.
10. gumphaṇá fol. 26^a. 11. śayyá fol. 26^b. 12. paṭhiti
fol. 27^b. 13. yamaka fol. 29^a. 14. ślesha fol. 32^b. 15.
anuprása fol. 34^a. 16. chitra fol. 42^a. 17. vākóvákya
fol. 48^a. 18. praheliká fol. 49^b. 19. gúḍha fol. 50^a.
20. praśnottara fol. 50^b. 21. adhyeya fol. 51^a. 22. śravya
fol. 51^b. 23. prekshya fol. 52^a. 24. abhineya fol. 52^a.

¹ Auctorem numeros 24, 16, 6, 4. adamasse facile percipitur.

III. *Arthāḷankāra*. Foll. 54-72. Incipit: अलमर्थम-
लं कर्तुं ये व्युत्पत्त्यादिवर्त्मना ज्ञेया जात्यादयः प्राज्ञैस्ते यौलंकारसंज्ञया.
1. jāti fol. 54^a. 2. vibhāvaná fol. 55^b. 3. hetu fol. 56^a.
4. ahetu fol. 58^a. 5. sūkshma fol. 58^b. 6. uttara fol. 59^a.
7. virodha fol. 59^b. 8. sambhava fol. 60^a. 9. anyonya
fol. 61^a. 10. parivṛitti fol. 61^b. 11. nidaśhana fol. 62^a.
12. bheda fol. 62^b. 13. samáhita fol. 64^a. 14. bhrānti
fol. 64^b. 15. vitarka fol. 65^b. 16. mīlita fol. 66^a. 17.
smṛiti fol. 67^a. 18. bháva fol. 67^a. 19. pratyaksha fol.
68^a. 20. anumána fol. 68^b. 21. ágama fol. 69^a. 22.
upamána fol. 69^b. 23. arthápatti fol. 70^b. 24. abháva
fol. 71^b (प्रत्यक्षपूर्वाणि प्रमाणानि जैमिने:).

IV. *Ubhayāḷankriyá*. Foll. 73-107. Incipit: शब्देभ्यो
यस्त्विवादिभ्य उपमादिः प्रतीयते विशिष्टोऽर्थः कवीनां ता उभयालं-
क्रियाः प्रियाः. 1. upamá fol. 73^b. 2. rūpaka fol. 77^a.
3. sāmýa fol. 80^b. 4. samśaya fol. 84^a. 5. apahnuti
fol. 84^b. 6. samádhi fol. 85^b. 7. samásokti fol. 86^b.
8. utprekshá fol. 88^a. 9. aprastutastuti fol. 89^b. 10.
tulyayogitá fol. 90^a. 11. leśa fol. 90^b. 12. sahokti
fol. 91^b. 13. samuchchaya fol. 92^b. 14. sákshepa fol.
94^b. 15. arthántaranyása fol. 96^a. 16. viśeshokti fol. 96^b.
17. parikara (sive *parishkṛiti*) fol. 97^b. 18. dīpaka fol.
100^b. 19. krama fol. 102^a. 20. paryáya fol. 103^a. 21.
atiśaya fol. 104^a. 22. ślesha fol. 104^b. 23. bhāvika fol.
105^b. 24. samśrishti fol. 106^b.

V. *Rasavivechana*. Foll. 108-151. Incipit: रसो भि-
मानोऽहंकारः शृंगार इति गीयते यो यैस्त्वस्यान्वयात्काव्यं कमनीयत्व-
मश्नुते. Hoc capite auctor de his rebus disputavit: भावो
जन्मानुबंधोऽर्थनिष्पत्तिः पुष्टिसंकरौ । हासाभासौ शमः श्रेयो विशेषः
परिशेषवान् ॥ विप्रलंभोऽथ संभोगस्तच्छेष्टस्तत्परीक्ष्यः । निरुक्तयः
प्रकीर्णानि प्रेमाः प्रेमपुष्टयः । नायिकानायकगुणाः पाकाद्याः प्रेम-
भक्तयः ॥ नानालंकारसंज्ञैः प्रकाराश्च रसोक्तयः । चतुर्विंशतिरित्युक्ता
रसान्वयविभूतयः ॥ Neque tamen, velut in libris reliquis,
partes singulas accurate distinxit.

Omnia praecepta variorum poetarum versibus pro-
bata sunt. Atque fontes suos auctor ipse non indica-
vit, nominatim enim praeter *Vāṇam*, Harshadevae tan-
tum *Ratnāvalīm*, *Chhalitarāmam* comoediam, *Nārāya-
ṇae Venīsamhāram*, *Māghae Śiṣupālam* laudavit. Quum
vero singula disticha accuratius inspexissem, horum poe-
tarum operibus eum usum esse comperi²: 1. *Adbhuta-
punya* (आयते दयिते मरुत्सलभुवां = Śārngadhara III, 3).
2. *Amarūka*. 3. *Kālidāsa* (Urvaśi, Kumāra, Megha,
Raghu, Śákuntala)³. 4. *Kṛidāchandra* (च्युताभिंदोलेखां =
§. 4, 10). 5. *Chhinnama* (कल्यांते शमितद्विविक्लम = §. 4, 12).

² Major vero distichorum pars unde desumta sit, hucusque me
latet.

³ *Mālavikāgnimitrae* ne unum quidem distichon citat.